

Tináčka.

Z naših gorá. — Spisal **Pavel Perko.**

Nadložna je bila — ah, saj je sama najbolje vedela, kako zelo da je nadložna!

Takole opoldne je bila navadno vsa družina zbrana pri kosilu. Gospodar Jakob je sedel v kotu za mizo; poleg njega je imel svoje mesto hlapec in poleg hlapca pastir. Dékle niso imeli. Gospodinja Ana, ki je bila Tináčkina hči, pa je sedela na stolu blizu vrat. — In največkrat so molčali vsi skupaj!

Tedaj pa ni bilo čudno, da je Tináčka, ki je zibala pri peči, kar naenkrat zadremala in ji je glava klonila nizdol. Če sedi človek pri peči na gorkem — kako ne bi zadremal!

In Tináčka je imela vrhutega še nadlogo, da ji je tedaj, ko je zadremala, prišla slina na lice; da so se ji ustnice radi pomankanja zob globoko udrle in se ji je napravilo po obrazu toliko gub in gubic, da je postala na pogled nekam tuja in odurna...

In prav tega ni mogel gledati gospodar Jakob... Kar nalepem, kot bi ga bila ugriznila kača, je vzkipel za mizo in glasno vzdihnil:

„Že zopet —! Ah, saj pravim, že zopet!“

Pri teh besedah je vselej zaškrtal z zobmi ali pa jezno vrgel žlico po mizi...

Potem se je pa primerilo, da se je zbudila še Cilka, ki je bila že itak bolna, in je zajokala v zibeli... To je Jakoba še-le spravilo pokoncu, to!

„Še to —! Ah, še to!“

In nič čudnega ni bilo, če je kar pustil vse skupaj in šel.

Ob takih prilikah je zavladalo neko tesno čuvstvo pri vseh navzočih. Družina se je spogledala; gospodinja Ana pa je vstala in šla vun, da se tam zunaj razjoka vselej iznova... In Tináčka se je tresla kot šiba na vodi.

Pa Jakob ni hotel imeti potrpljenja in ga ni hotel!

* * *

Jakob je bil za cerkovnika v Hribih.

Hribi — to je bila podružnica v gorah, posvečena sv. Filipu in Jakobu. Že Tináčkin oče in rajni njen mož sta mežnarila tukaj. In vestna sta bila v svoji službi in se mnogo brigala za cerkvico. O Jakobu pa se to ni moglo reči. — Vsaj zadnje čase so se imeli pritožiti ljudje tako za marsikaj...

Vse to je bolelo Tináčko in često je opomnila Jakoba na to in ono. Jakobu pa to ni bilo všeč. Preziral je Tináčko že itak in ji oponesel vsako malenkost, ki jo je opazil na njej. Očital ji je, da je vsa trda in počasna; da se ne zna vesti; da je človeku vedno pod nogami; da kašlja noč in dan; da je sitna, ker se vtika v gospodarske razmere — in še bogve kaj vse — — — Glede gospodarskih razmer — tukaj že celo ni trpel ugovora! Pa vendar je skrbela še nadalje. In ko je čula, da tudi v župnišču niso zadovoljni z Jakobom, in ko ji je prijateljica Treza namignila, da lahko pride tako daleč, da ga odstavijo od službe — o, potem je šele skrbela!... Če bi prišlo do tega, da bi ga odstavili, potem — zdelo se ji je — bi bilo izgubljeno vse... Potem bi ne bilo več tiste vezi, tiste dotike z župniščem... In potem bi šel Jakob po svojih potih še bolj...

Do tega pač ni smelo priti! In da se to zlò prepreči, je hotela storiti tudi Tináčka, kar bo v njeni moči. Ko bi le njena beseda kaj zalegla! Ko bi je ne preziral, ne črtil...

In sklenila je, kakor že tolikrat, da se hoče varovati vsega, kar bi mu ne bilo všeč — in storiti vse, da si pridobi, če mogoče, zaupanje in spoštovanje njegovo...

* * *

V resnici pa je ni preziral samo radi slabosti, ki jih je zapažal na njej... Korenina in pravi vzrok Jakobovega ravnanja je bil drugje.

Za zeta se ga je branila!

Tedaj, ko je bil prišel od vojakov, je že gledal za Ano. Imel pa ni nič. Oče mu je bil pijanec. Umril je bil nanagloma in mu zapustil kolibo s par travniki in nekaj orali polja. Na tako mu ni mogla dati svoje Ane; saj je imela samo njo. Da bi pa on prišel v Hribe, ni bilo misliti; zakaj posestvo v Hribih je bilo obširno, in Jakob bi ga ne bil vaju. Zato se mu je z vso odločnostjo ustavljala. In tudi dekletu je branila, kar je mogla. Pa dekle ga je hotelo po vsej sili, in Jakob sam je znal govoriti tako sladko...

In dala mu jo je!

Ko bi bil rajni njen mož tedaj še živ, bi je morebiti ne bila dala. Tako pa je bil mrtev rajni Filip in ker je bil prihodnji zet Jakob, je mislila, da je kar odločeno tako, da mu jo dá.

In res — kolibo in tisto malo posestva doli v grapi je prodal ter se preselil v Hribe.

Tináčka se jima je umeknila v čumnato in si izgovorila sedemsto... Da sama ne bo potrebovala teh sedemsto, to je vedela; zakaj leta so že trkala. A vedela je tudi, da Jakob ni vaju gospodarstvu; zato je hotela ohraniti za vsak slučaj vsaj teh sedemsto. Ana jih je imela dobiti po njeni smrti. To je bil njen namen in nič družega.

A prav tega, da se ga je baje branila in pa da si je izgovorila tistih sedemsto, ji Jakob ni pozabil nikdar!

Že takoj prve dni je kazal svojo naravo... Kako je to peklo in bolelo! Pa molčala bi bila in potrpele vse, toda na gospodarstvu se je videlo takoj, da ni prišlo v prave roke — gospodarstvo je šlo navzdol...

In ni čudno, če je šlo navzdol! Gnojil je zdaj preveč, zdaj premalo; sejalo in želo se ni nikdar o pravem času; poslov sploh ni maral, in da bi mu bil kdo ugovarjal ali vsaj svetoval — tega Bog ne daj!

Potem je stopil v kupčijske zveze s Klinarjem, ki je bil nekak prekupec z lesom in kot tak na jako slabem glasu... Vsak se je kesal, ki je stopil ž njim v zveze!

Tudi Jakobu so odsvetovali — pa za-
stonj!

In pričelo se je izsekavanje gozdov — ah, kako je to bolelo! Sekira je pela od zore do mraka in še v noč... In smreke in hoje in bukve — vse je šlo, drugo za drugim!

Rajni Filip — kako lepe gozde je imel v gori! Vse črno jih je bilo — smreka pri smreki! In še jeseni, ko je listje odpadalo in je drugod bilo vse gôlo, so se v gori črnile smreke, kot da jim nista mar ne zima ne mraz, ki prihajata v deželo — —

Sedaj pa kar vse od kraja, dobro in slabo —!

Jakob in Klinar sta se shajala pri Jeretu, ki je imel gostilno doli v dolini. In tu sta delala pogodbe in račune!

In vendar je bila Jeretova gostilna na slabem glasu! In niti Jereta niti Klinarja ni bilo videti ob nedeljah v cerkvi!

Kako bo Bog dal srečo na vse to!

Zadnje čase je Jakob že sam izprevidel, da ga nese v izgubo. Vedel je, da delavci delajo po svoje in da jih Klinar nadzoruje po svoje. A priznati tega ni hotel. In gorje, če bi mu bil kdo opomnil, kako je!

„Čemu se vtikate —, le čemu se vtikate v reči, ki vam niso mar!“

— Ko bi imela pač nekaj več veljave pri njem!

Pridobi naj si jo —, pa kako?

Ko bi mu prepustila tistih sedemsto... Bogve, ali bi mu potem smela reči kako besedo? Prijateljica Treza ji je zadnjič za-trjevala, da bi mu smela — —

Mogoče...

Potem bi ga pregovorila, naj gre v župnišče, naj gospodoma potoži o gospodarstvu in jih popraša za svet...

Potem bi pustil Klinarja — Ah — in kako novo življenje bi se potem začelo v Hribih!

Kaj, ko bi se torej res odločila —?

In z vso resnobo je mislila na tistih sedemsto...

* * *

Poslej je vztrajno iskala prilike, da si ga pridobi, da se mu prikupi.

Nekoč ob žetvi je bilo. Dela se je nakopičilo čez glavo, in Ana ni utegnila biti doma.

Enkrat, ko je odhajala v polje, je rekla Tináčki:

„Pripravite mu malico, ko bo prišel. — Solate mu pripravite!“

In Tináčka je bila vesela, da mu bo mogla postreči — brž se je odpravila na delo. Solato je oprala in otrebila z vso skrbjo, da bi vsaj ne prišla vmes kaka smet ali kaj družega, kar bi utegnilo razdražiti Jakoba. In potem je začela misliti, kaj bi mu še napravila, da bi ga razveselila . . .

„S slanino mu zabelim!“

Ta misel ji je prišla, ker Ana ni bila naročila niti da z oljem niti da s slanino. Tináčka pa je vedela, da mu je solata s slanino posebno všeč. In ker je imela v čumnati kos svoje slanine — sveže in visoke — je šla in mu zabelila ž njo . . .

Pa mu ni ustregla!

„Kdo vam je neki rekel beliti s slanino, kdo? S slanino . . . O ti moj Bog — zdaj ob tej vročini pa s slanino!“

Bala se ga je, da so se ji roke tresle, in toliko, da ji ni skleda zdrsnila iz rok.

„Sem mislila — ker si včasih . . . Jakob, ali je nisi včasih rad imel s slanino?“

„Rad?! Kdaj? — Morebiti pozimi, a poleti nikdar!“

„Ali ne?“

„Ne!“

Postavila je vendarle skledo predenj in sedla k peči.

No, branil se je ni! Nekaj časa je pač gledal postrani in molčal; potem pa se je lotil solate, in naposled mu je šla celo v slast . . . To je Tináčko veselilo in ji dajalo poguma. In vprašala ga je:

„Vroče je zunaj, jeli?“

„Seveda!“

„Pa se tako trudiš! Malo manj bi se trudil . . .“

„Manj?!“ In trpko se je nasmehnil — „Manj? Kdo bo pa obdelal? Ali boste vi?“

„Jaz ne morem. Ko bi mogla, bi pač —“ Nato ni odgovoril nič.

Črez malo časa pa ga je vprašala zopet: „Ali ste poželi po Bregeh?“

Bogve, da ni mislila ničesar slabega! A vendar bi bilo boljše, da ga ni prašala!

„Kaj vam le mar!“ je zarojil nad njo.

„Ali morate vse vedeti? Hm! Po Bregeh? Kako bomo poželi po Bregeh, ko delavcev ni dobiti . . .“

„Ferjanka se je ponujala —“

„Kaj bo Ferjanka! Koliko pa ona pozanje? Komu se je ponujala?“

„Meni . . . Sama sem bila doma, in —“

„Vam? Čemu se sploh vam ponuja? Ali nisem jaz gospodar pri hiši? Čemu se le vtikate v gospodarstvo?“

In zopet si ni dal dopovedati — — Ne! Ni mu bilo ustreči — in ni mu bilo!

* * *

A da bi si mogla izbiti iz glave domače razmere in pustiti vnmear Jakoba in hišo — tega ni mogla. Kako, ko je hiša propadala kar vidno!

Ne, tega ni mogla!

A ker ni mogla pomagati na zunaj, se je zatekla k molitvi. In premolila je veliko.

Ob poletnih popoldnevih je često vzdignila otroka, oblekla ga in ga nesla s seboj. Deset korakov od hiše je bila cerkva. In tu v cerkvi je s Cilko v naročju premolila često vse popoldne . . .

Kako pa je bilo tudi vse tiho tu v cerkvi!

Sedla je navadno v prvo klop, in duša se ji je zatopila tja gori v veliki oltar, kjer sta v nekaki zlati dolbini stala iz lesa izrezana sv. Filip in Jakob.

V teh dveh svetnikih je zrla nekako vse svoje težave in skrbi, pa tudi vse svoje upe in radosti. V teh dveh svetnikih je videla na neki način — sebe samo . . . Zato pa ji je vselej obstal pogled na oltarju in vztrajal dolgo — dolgo — —

Sv. Filip in Jakob — kako lepa sta bila! Sv. Jakob je stal s povešenimi očmi . . . Sv. Filip pa je kazal z desno roko v svet;

drugo je bil položil tovarišu na ramo. — Tam po svetu pa je bilo videti, da so vodile ceste in tekle vodé.

In sama ni vedela, kdaj in kako se ji je povzpел duh in ji splaval daleč odtod tja v kraje, kjer sta živela in umrla svetnika Filip in Jakob.

O teh svetnikih je vedela marsikaj. Gospod Janez je nekoč ob semnju govoril o njih; — in to ji je ostalo v spominu . . .

Sv. Filip je oznanjeval vero poganom. Pregarjali so ga in naposled križali —

Kako lepo je znal pripovedovati gospod Janez o tem!

Križali so ga — tako je pravil — z glavo navzdol . . . In ko so ga hoteli sneti s križa, tedaj so zatrepetale mišice na svetnikovem telesu — bil je še živ . . . In izpregovoril je ter jih prosil, naj ga pusté, da umre tako kakor Učenik njegov — na križu . . . In umrl je na križu!

Tináčki so prišle solze — mislila je náse . . .

Saj duhovno križanje trpimo še vedno, je rekel gospod Janez in pristavil, da naj bomo pogumni in naj vztrajamo . . .

In sv. Jakob — tudi o njem je vedela toliko lepega!

Živel je silno ubogo. Škof je bil, a ni nosil niti črevljev niti pokrivala. Za svoje ljudstvo je premolil in preklečal cele ure. Pa preganjali so tudi njega in ga vrgli raz templjevo streho . . . In še umirajoč je molil za svoje preganjavce!

Kako se je znala Tináčka vselej iznova in s prvotnim ognjem zamisliti v te dogodke! Občutila je vse to tako, kot bi se godilo pred njenimi očmi, dà — nji sámí . . . Zato pa so ji potem mahoma prešle misli na njo samo in na to, kar je bilo ž njo v zvezi: na Jakoba, na Ano, na Cilko . . . In ker je blagrovala svetnika zlasti zaradi srečne smrti, je mislila potem tudi na svojo smrt: — na konec svojega življenja . . .

Kakšen bode ta konec?

Trpela bo, ne toliko telesno, pač pa dušno — —

Sicer si je pa v duhu naslikala že zdavnaj, kako bo tiste dni, preden bo umrla.

Bolna bo — tako si je mislila — in ležala bo, ker noge ji bodo odpovedale . . . Da ji bodo proti koncu ohromele noge, to ji je že zdavna prerokovala prijateljica Treza. In tudi sama je čutila, da bo tako. In potem niti v cerkvico ne bo mogla. Kako bo takrat žalostno! . . .

No, pa poskrbela je tudi za ta slučaj. Štricelj, ki podobe izrezuje, ji bo napravil sv. Filipa in Jakoba, prav taka, kot sta v velikem oltarju, samo manjša. In postavila jih bo na okno poleg postelje, in tu bosta stala noč in dan . . .

Ona bode pa le ležala, in včasih ji bo navzlic vsemu prišel dolgčas za kak trenutek. In tedaj ne bo imela žive duše, da bi jo tolažila, razen sv. Filipa in Jakoba.

Črez okno v čumnati bo razpeta železna mreža in polmrak bo v prostoru. Skozi mrežine luknjice se bo videl kos neba in zvonikov vrh in pa postovke, ki bodo posedale po strelovodu . . . To bo ves svet, ki ga bo videla.

In muhe bodo brenčale in ji nagajale. Včasih bo splezala katera tudi na sv. Filipa in Jakoba in mu ščipala v roko ali v obraz . . . Pa les je pretrd — in jezno bo pribrenčala nazaj. No, nazadnje bo vesela celo muh, ki ji bodo delale družino v samoti . . .

Ana se po navadi ne bo utegnila muditi pri nji.

Cilka bo pa takrat že večja in se bo igrala s sosodovimi otroki; ali pa bo na polju pomagala kako malenkost.

Zvečer šele, ko bo prišla družina domov, se bo nekoliko oživilo v prvi sobi!

In Jakob bo rojil, da mora delati le sam, da delavcev ni dobiti, da bi radi le drugi gospodarili namesto njega . . . Postrani bo padla kaka beseda tudi o tistih sedmihsto . . . Ana bo molčala. Hlapec in pastir bosta tudi molčala. Edina Cilka bo kaj izpregovorila.

Šele, ko bodo povečerjali, bo Cilka prišakala v čumnato, da ji vošči lahko noč.

In vprašala bo Cilko:

„Cilka, kaj ste delali danes?“

„Orali.“

„Ali si kaj pomagala?“

„Sem —“

To bo vsaj nekaj, kar bo mogla izvedeti od otroka.

Seveda potem bi rada vprašala Cilko še o očetu: ali je bil dober podnevi, in o materi: ali je jokala na skrivnem... Pa tega ne bo smela; zakaj otrok nedolžni bi pač ne razumel, kaj se pravi jokati na skrivnem.

Tako bo mineval dan za dnevom. Tako bo pričakovala smrti.

In medtem bo gospodarstvo šlo proti koncu, in sv. Filip in Jakob bosta samevala v cerkvi — —

Pa to so bile prežalostne misli. Zdramila se je —. In še zapazila ni, da je bilo medtem solnce zašlo in se je že mrak obešal na podobe v oltarjih... Treba je bilo iti.

Zbudila je Cilko, zdihnila še enkrat k sv. Filipu in Jakobu, pokrižala se in šla.

Tako je bilo skoraj vsak dan.

* * *

Nekoč pa jo je počakala pred cerkvijo prijateljica Treza in ji sporočila žalostno vest. — Povedala ji je, da so v župnišču izvedeli, kako dela Jakob, in kako je cerkva zanemarjena vedno bolj... In zato bodo baje preiskali cerkev... In v kratkem — tako je pristavila Treza — v kratkem bode kdo prišel in se prepričal...

Ta vest jo je potrla kakor še nikoli nobena!

Kaj je bilo storiti? Ali naj Jakobu pove?

Ne! On bi rojil in postal svojeglaven...

Toda, ako pridejo in vidijo — —!?

Morda je bila cerkva res zanemarjena — dotlej tega še ni bila zapazila — a morda je le bila... In ako, potem Jakoba odslové — in ali ne bo s tem vse izgubljeno?

To ni smelo biti!

In še tisti dan je šla in pogledala, ali je cerkva res zanemarjena ali ne. In glej: česar doslej ni zapazila, to je videla danes! Po tleh so ležale smeti in strjeno blato... Prti po oltarjih so bili zamazani in polni prahu... Tudi po svetnikih na stranskih oltarjih je ležal prah, zlasti tam, kjer se je gubala obleka in so bile globeli in zarezé...

Ah, to so bile kar cele skorje prahu! In smeti je bilo kar na kupe!

In stekla na oknih — kako so bila zamazana! Prah, ki se je nabiral po steklih ob lepem vremenu, se je razmočil ob dežju in nekaka ilovica se je strdila in napravila debele plasti, ki se s prstom niti odstraniti niso dale...

Vse nesnažno! Vse zanemarjeno!

Šla je še do velikega oltarja, da bi videla, ali sta prah in blato prizanesla vsaj svetemu Filipu in Jakobu.

Nič! Tudi tu takisto! Kdo bi bil mislil, da je to mogoče —! In niti pičice vsega ni bila zapazila dotlej!

Tu je bilo treba počediti, omesti, omiti —

In odločila se je, da bo to storila sama in na tihem... Šla je domov, vzela metlo, cunj, omelo — in se spravila na delo.

Delo je bilo naporno. Delala je počasi, varno. Roke so se ji tresle in noge so jo bolele. Sčasoma se je razgibala in potem je šlo lažje — saj biti je moralo...

In očedila je vse, kar je mogla doseči, ter tako, kakor je vedela in znala... In takoj je bilo ličneje po malem prostoru. Sv. Filip in Jakob sta se svetila kakor nova; okna so bila prozorna in klopi so se svetile v solncu.

Naposled je odprla še lino za velikim oltarjem, da je zrak potegnil, in se je izgubil duh po vlagi.

In šele potem je začutila, da jo je delo utrudilo. Sedla je v klop, in neki prijeten občut ji je stopil v ude. Obsedela je dolgo! In vetrc je pihljal nad njeno glavo, in spanec ji je hotel leči na oči...

Pa to bi utegnilo škodovati —! Ta misel jo je obšla, ko je bila že na tem, da bi zadremala. Premagala se je ter se dvignila.

In glej: — noge so ji bile težke, glava ji je bila težka; v prsih pa jo je nekaj bolelo...

Napela je vse moči in se s težavo privlekla domov. Tu pa je šla takoj v posteljo.

In ko je prišla Ana, ji je potožila, da jo glava vedno bolj boli in da so ji noge nekam čudno mrtve in lesene — — (Konec.)

Tináčka.

Z naših gorá. — Spisal **Pavel Perko.**

(Konec.)

Poslej ni vstala več. —

In zgodilo se je, kakor si je predstavljala poprej.

Ležala je v čumnati ob oknu. Črez okno je bila razpeta železna mreža, in skozi mrežo se je videl zvonikov vrh. Postovke so sedale na petelina in se kljuvale med seboj. Po izbi pa so brenčale muhe in se ji izprehajale po odeji. Ali pa so se zaletavale v mrežo na oknu in silile vun.

Prav tako, kakor si je bila naslikala poprej!

Marsikaj pa le ni bilo tako, kot je mislila nekoč.

Bolezen jo je napadla prej, nego je bila preračunila, in Štricelj ji še ni izdelal svetih Filipa in Jakoba. Tudi Cilka še ni bila dovolj velika, da bi mogla priskakati v čumnato in ji voščiti lahko noč. Ležala je še v zibelki, in kadar se je prebudila, se je začul jok, hripav in bolesten, ki je prešel naposled v slaboten, piskajoč kašelj. Iz tega kašlja pa je Tináčka sklepala, da ji Ciljka sploh nikdar ne bo voščila lahke noči . . .

Ana je prišla, kadar je utegnila, da ji je prestlala posteljo in ji tudi sicer postregla. In ko je opravila, kar je imela, je zopet šla na delo. Kako je z gospodarstvom, tega Tináčka ni izpraševala Ane; saj ji je v očeh brala več ko dovolj — —

Sicer pa je bila Ana edina, s katero je mogla kaj izpregovoriti . . .

In enkrat je Ana sama začela in ji omenila, da čaka Jakob na denar — na tistih sedemsto . . .

In pristavila je, da bi edino ta denar še mogel rešiti gospodarstvo propada.

„Kako —? Kako to misliš?“ jo je vprašala Tináčka malo začudeno.

„Izgubo bi poplačal — in Klinarja bi pustil . . .“

„Tako? Ali misliš, da bi ga?“

„Mislim!“ je rekla Ana z nekim prepričanjem —; „zadnje čase se mi zdi mehkejši . . . Zadnjič se je kregal črez Klinarja! Klinar ga nagovarja, naj bi skupno kupila Polhovec, ki ga mislijo prodati grajščinski — češ, da bi mu gozdi vrgli dobička najmanj tritisoč . . . Jakob pa noče — —“

„Toda Ana, kaj bo ostalo tebi, ako mu dam tistih sedemsto?“

„Meni ni treba ničesar —“

„In Cilki —?“

„Tudi Cilki ne bo hudega . . . Da bi le Jakob bil kakor se spodobi — —“

„Res, da bi le Jakob bil kakor se spodobi —“, je ponovila tudi Tináčka. A odločiti se vendarle ni mogla . . . Kako, ko ji je neprenehoma govoril neki glas, da bi Jakob tudi potem ne bil kakor se spodobi!

* * *

Tináčkina bolezen je postajala nevarna. Poslali so po duhovna.

In zvonček je zapel po grapi, in gospod Janez je prišel s sveto popotnico.

Ko je opravil vse, je šel in si ogledal še cerkvico. Morda mu je bilo naročeno, morda ne . . .

In gospod Janez je dobil v cerkvi vse lepo počejeno in pometeno — vse snažno in omito . . .

To pa ga je veselilo tako, da se je pri odhodu, ko ga je pot peljala mimo cerkvenišča, oglasil še enkrat in Jakobu glasno pohvalil red in snago, ki jo je našel v cerkvi.

In Jakoba je veselilo, ker za hvalo je bil vendarle dovteten — —

„Ali je čedno, jelite?“

„Čedno, jako čedno!“

„In sv. Filip in Jakob — in sploh oltarji — tako so nekam prijazni!“

„Res, kakor novi —“

Tináčka je čula ves pogovor v čumnato. In neka velika skrb, ki jo je morila dozdej, ji je kar naenkrat izginila, kakor izgine sneg ob solnčnih pomladanskih dneh.

„O Bog, hvala Ti, hvala Ti!“

Srce ji je trepetalo. Obraz in lica pa so ji gorela kakor zdrava . . .

In ko je gospod Janez odhajal, je zrla še dolgo za njim in prisluševala stopinjam, ki so se izgubljale krog vogla.

Zvečer pa je rekla Ani:

„Bom pa naredila tako! Tistih sedemsto naj ima Jakob . . . Naj prideta dve priči, da se zapiše! — Nekaj sem zapustila za maše v čast sv. Filipu in Jakobu. Drugo naj ima Jakob. — Zdaj upam, da bo dober . . .“

Pri tem so jo polile solze . . .

In tudi Ana se je razjokala od veselja in hvaležnosti —

* * *

In kako je potem naenkrat zavladovalo v Hribih na Tináčkinem domu kakor neko novo, dosedaj še nepoznano življenje!

Priči sta prišli, in oporoka se je zapisala tako, kot je želela Tináčka, in kot je Jakob naprej vedel, da se bo. Ana mu je bila povedala vse.

In Jakob je postal ves drug. —

Že takoj drugo jutro je stopil na prag čumnate, kar je dotlej ves čas Tináčkine bolezn storil samo enkrat, in vprašal, kako je — če je kaj bolje.

„Bolje — Kako bi bilo bolje? — O, ni bolje ne!“ je odgovorila Tináčka vsa blažena ne vedoč, kaj bi rekla in kako bi rekla, da bi se videlo, kako mu je hvaležna za vprašanje. „Ni bolje ne . . . Sploh pa mislim, da ne bo bolje! Šla bom za rajnim Filipom — in še kmalu!“

„E, pa vendar ne —“ jo je miril Jakob in se naslonil na vrata, prižigajoč tobak.

Tináčka si je obrisala solzo, ki ji je prišla pri spominu na rajnega in ji zdrknila do ustnic.

Za ta čas je nastal kratek molk. —

Začel je Jakob:

„Čaja naj vam skuha . . . Le recite ji, naj vam postreže! — Ali vas v grlu tišči?“

„V grlu, v prsih — povsod! In noge so mi težke kot železo . . .“

„Starost —! Starost —!“

„Dà, starost —! Sicer pa, naj bo, kakor je božja volja . . . Za svet itak več nisem . . . Noge so mi odpovedale, noge. — Kaj pa drugi, ali ste zdravi?“

„Zdravi.“

„Dela je veliko, jeli, in vročina je huda? — Se mi je zdelo, da si zadnje dni nekaj pokašljeval —“

„Jaz? Jaz ne. Jaz sem zdrav!“

„Zdrav — no, to je dobro . . . Pa Ana tudi. — Ana pravi, da čim več dela, tem bolj zdravo in tem bolj veselo se čuti . . . Zunaj na zraku je res dobro. V gozdu, kaj ne, pri kôpi je pa huje? Dim in prah zdelujeta človeka —“

„Ni hudega . . . Sicer pa Klinar nadzoruje.“

„Ali Klinar —?“

In zopet je nastal molk za nekaj časa —

Tináčka si je popravljala ruto na glavi in zapodila muho, ki ji je bila prilezla po roki in odtod skočila na obraz.

Jakob pa se je oziral po čumnati, kot bi mu bilo vse neznano in bi se čudil samemu sebi, da je dobil priliko, da pogleda tudi v ta prostor svoje hiše . . .

„Klinar — hm! — to vam je čuden človek“, je začel čez malo časa. Govoril je mrmraje in menda samo zato, da je sploh kaj govoril.

„Ali čuden?“ je poprijela Tináčka in nekaj jo je zaveselilo . . . Zdelo se ji je, da si je prav razlagala ta „čuden“.

„Jaz ne vem, kako bi rekel . . . Včasih se mi zdi, da govori le za svoj dobiček, in da mu jaz nisem mnogo mar —, včasih pa zopet ne . . . Zdaj hoče, da bi skupno kupila grajščinski Polhovec . . . Kaj bo neki Polhovec! Tistih par dêbel —; in še tisto je črvivo in od strele razbito!“

Pri tem je zamahnil z roko, kot bi hotel pokazati, da niti Polhovec niti Klinar nista vredna govorice . . .

To je bilo za Tináčko kakor krepilen dež za osušeno polje, ki ob poletni vročini zija po mokroti.

Sicer pa je bilo že to veliko, da je sploh govoril. S Tináčko še nikdar ni govoril toliko kakor ta dan . . .

„Jaz tudi mislim, Jakob, da bi tisto ne bilo . . . Poglej, gozdovi so tako visoko in v grdem kraju! Koliko bi stalo, preden bi les in oglje spravili v nižavo —“

„Tisto ne!“ jo je ustavil Jakob in glas mu je bil malo trd, morda trši kot je sam hotel — „Saj Klinar ima živino . . . In Jerè tudi . . . Pa to, to — tista debela! Kaj je to?! Kako oglje bi neki bilo iz teh debel?“

Pogledal je na uro. In zdelo se mu je, da je govoril že dolgo . . .

„Tako, le postreže naj vam!“ je rekel potem in se pripravljal, da bi šel.

„Sicer pa —“ se je obrnil še enkrat — „sicer bom pa tako naredil, kot je Ana rekla. V župnišče bom šel in bom župnika vprašal, kako naj naredim. — To bo še najbolje.“

„O najbolje, Jakob! Le v župnišče pojdi! Župnik — —“

Pri zadnjih besedah je že zapiral vrata za seboj . . . Ostala je sama v čumnati —

Pa dasi je bila sama — nji se je zdelo, da ni sama! Zadnje besede Jakobove so jo poživile, da ji je naenkrat vse govorilo in se smejala ž njo vred —: miza, stene, okno, mreža na oknu . . . vse! In kri ji je zaplula po žilah, da je čutila, kako močno ji bije srce . . .

O, takole sama bi bila vselej rada! Se je vsaj mogla namisliti in naradovati nad tem, kar je čula.

Zdaj bo bolje! Zdaj bo šlo pač vse na bolje!

In v duhu se je zamislila v prihodnjost — v tiste čase, ko nje seveda več ne bo, ko bo pa vendar gospodarstvo v Hribih se dvigalo; ko se bo gora zaraščala; ko bo Jakob dober; ko Ana ne bo več jokala; ko bo Cilka tekala po griču in se lovila s sosedovimi otroki — —

Kako bo tedaj lepo v Hribih! Ah, kako bo lepo! . . .

* * *

Kaj se je sedaj menila za svojo bolezen!

Saj se ji je zdelo, da boleznini niti ne čuti! Če jo je v prsih tiščalo, in je bilo grlo tako čudno suho —: morda je bilo to le mimogrede . . . In če so ji bile noge trde in mrzle, in jo je zbolelo po vsem telesu, kadar jih je hotela premakniti —: saj je bila na to že izdavnica pripravljena!

In potem: samotna čumnata z mrežo na oknu, zaduhel zrak, mušje brenčanje in pa tisto malo razgleda na zvonikov vrh — vse to si je bila že izdavnica naslikala v duhu . . .

Vse to torej zanjo ni imelo nič novega, nič nepričakovanega.

Edino, kar jo je težilo, je bilo to, da je Cilka pokašljevala bolj kot prej, in pa da ji Štricelj še ni izdelal sv. Filipa in Jakoba.

Da bi Cilka ozdravela, in pa da bi že sv. Filip in Jakob stala na oknovi polici —: to je želela in družega nič . . .

Zdravja si niti ni želela bogvekak; saj najbolj srčna želja se ji je izpolnila in na svetu ni imela več koristiti nikomur . . .

Zdaj bi bila celo rada umrla — in lahko bi bila umrla!

Včasih se je prav živo zamislila v smrt. — Kako bi bilo, ko bi umrla . . .

Ana bi seveda jokala za njo, pa potolažila bi se vendarle . . . In celo Jakob bi rekel: „Saj mi je dobro želela . . .“ Ona bi pa ležala na pokopališču doli v dolini. V vrsti med drugimi grobovi bi bil tudi njen grob, morda celo okrašen s križem in z napisom . . . V nebesih bi pa gledala svetnika Filipa in Jakoba — živa . . .

Ob takih mislih se ji je popela duša iznad zemlje, in čumnata ji je postala nekam tesna . . . Mreža na oknu se ji je zazdela gosta in temna . . . A mušje brenčanje je imelo nekaj prijetnega na sebi in je donelo kakor godba . . .

V teh dneh se ji je veselje zakalilo samo enkrat: — tedaj, ko jo je obiskala prijateljica Treza.

Obiskala jo je, in s Trezo sta govorili o Jakobu.

„Ali misliš, da bo sedaj dober?“ je vprašala Treza.

„Sedaj sem prepričana, da bo dober —“, ji je odgovorila Tináčka —; „da je le izprevidel, kaj mu je Klinar, in pa da je šel v župnišče vprašat za svet . . . Drugo bo prišlo samo po sebi —“

Treza pa še ni vedela, da je bil šel Jakob v župnišče. Zato je vprašala začudeno:

„V župnišče je šel —? Kdaj?“

„I, pred par dnevi. Ali ne veš?“

„Ne.“

Gledala je tako neverjetno, kot bi niti mogoče ne bilo, da je bil Jakob v župnišču . . . In že to je bilo Tináčki hudo!

„In kaj je izvedel v župnišču?“

„Sam sicer ni pravil, kaj . . . Pa Ana je rekla, da je prišel domov ves vesel, in da se je tisto noč v sanjah ves čas jezil nad Klinarjem . . .“

„Tako —?“

In še vedno je bilo videti Trezi, da ali ni mogla ali pa ni hotela verjeti —

Tedaj torej se je zagrenilo Tináčkino veselje za hip — pa le za hip — in samo zato, ker se Treza niti toliko ni zanimala za hišo, da bi bila vedela, da je bil Jakob v župnišču . . .

Sicer pa se Tináčka ves ta čas ni imela pritožiti niti nad Jakobom niti nad kom drugim.

Da bi bilo pač vedno ostalo pri tem!

Pa je že tako: na svetu se vrstijo žalostni dnevi z veselimi — in gospod Janez je rekel, da se vrši božja volja ob prvih kakor ob zadnjih . . . In tako je tudi res!

Kaj je na primer Tináčka mislila, da bo prišlo drugače! O Bog — in vendar je prišlo!

Nekoč jo je zopet obiskala prijateljica Treza. Treza — ta je prišla še vselej s slabimi poročili . . . In tudi ta dan je prišla!

Ko je prišla, je takoj napeljala pogovor na Jakoba in na župnišče.

„Si rekla, da je bil pri župniku, kajne? Saj ni bil!“ . . .

„Seveda je bil.“

„Ni bil ne! Mislil je iti, pa sta ga prestregla Klinar in Jerè . . . In namesto v župnišče je šel k Jeretu —“

„Dom in Svet“ 1902, št. 2.

„K Jeretu da je šel —?“

„K Jeretu!“

Tináčki je prišlo mahoma mrzlo in vroče obenem. Pred dušo se ji je nekaj zmračilo in soba je zamigljala pred njo in mušje brenčanje je postalo glasno in neznano . . . V nogah in v prsih in v glavi pa so se ponovile bolečine, ki so dotlej mirovale, kakor bi dremale . . .

„Torej ni bil v župnišču —?“

„Saj ti povem: pri Jeretu! Jerečka sama mi je pravila. Pili so vse popoldne — precejšna družba jih je bilo! Celo kregali so se med seboj . . . A nazadnje so se vendarle pogodili za Polhovec —“

„Za Polhovec —?“

„Za Polhovec! Jakob in Klinar sta ga kupila . . . A jaz pravim, da ne bo sreče pri tem. Že zato ne, ker je Klinar zraven . . . Klinar, ta ti je —, pa saj sem ti že rekla —!“

„Klinar . . . kajneda, Klinar —!“ je ponavljala za njo Tináčka. Druzega ni vedela . . . V zavesti ji je bilo samo to, da se je zgodilo nekaj hudega in nepričakovanega, pa da mora biti navzlic temu mirna — mirna . . .

In obležala je z zaprtimi očmi in začuda mirnim izrazom na licih. V zavesti pa si je ponavljala venomer in se tešila:

„Moj Bog! Naj bo! . . . Ker je tako! . . . Naj bo!“ . . .

„Ali ti je slabo? Slišiš, ali te boli? Kje te boli —?“ je silila vanjo prijateljica Treza.

„V grlu, v prsih — povsod . . .“ je odgovorila šepetaje.

In ko je šla Treza, da ji prinese vode namešane s sladkorjem, se ji je izvil globoko iz prsi vzdih:

„Zdaj — zdaj bom pa umrla —!“

* * *

In res je umrla. —

Ko je zazvonilo pri sv. Filipu in Jakobu, so ljudje že kar vedeli: „Tináčka je!“

In ta ali oni je pristavil:

„Smrt jo je rešila . . . Vsaj ne bo videla, kako bo propadlo in se končalo posestvo gori v Hribih! Tisti denar — no, tisti denar Jakoba ne bo rešil!“

In res ga ni!
Denar, ki ga je Tináčka pustila Jakobu,
temu ni zalegel.

In prišlo je tako kot so prerokovali pa-
metni možje.

Zgodba je kratka. —

Cerkveniško službo je pustil, in cerkvice
sv. Filipa in Jakoba je prišla v oskrb drugemu.

S Klinarjem pa sta sekala in kuhala v
Polhovcu, da je bilo kaj. Sekira in žaga sta
se vrstili . . . Ob pobočjih pa so gorele
kope, da je dim v valovih légal nad gozdove.

In po grapi se je izvažalo kar naprej:
zdaj oglje, zdaj drva, zdaj hlodi in okleški . . .

In pri kupčiji je bila vedna izguba. —

Klinar, ki je nadzoroval delavce in sploh
vodil vse podjetje, se sicer ni mogel načuditi
vedni izgubi; toda dobri prijatelji Jakobovi
so majali z glavami in mu namigavali, da
stoji Klinar v tajnih zvezah s prekupci v
Trstu . . .

No, Jakob jih ni poslušal.

Zato pa nazadnje že ni bilo nikogar več,
ki bi bil imel le količkaj upanja, da bo
Jakob rešil propada sebe in svoje gospo-
darstvo.

In res —: gospodarstvo je propadalo in
naposled propadlo — —

Jakob je šel po svetu — pravijo, da na
Štajersko k rudarjem . . .

Žena pa je ostala doma in jokala in ob-
upavala.

In otrok je hiral, hiral in — kar je bilo
naravno — umrl neko noč . . .

In ko je drugi dan cerkovnik na farnem
pokopališču kopal poleg Tináčkinega groba
nov, majhen grob, je trdil, da ne bo dolgo,
ko bo kopal še tretjega. Ana namreč, ki je
bila prišla naznanit smrt otrokovo, je bila
sama kakor smrt: bleda, potrta in brez živ-
ljenja — —

Ah, ne pláakajte!...

Plákale lahko
pesmice so:
da jih prezira,
da jih zatira
njeno oko . . .

Ah, ne pláakajte,
pesmice ve:
krila razpnite,
ponosno zletite
do daljne zvezdé!

Naj vas prezira
njeno oko!
Ali vas reva
duša prepeva
zánjo samo? . . .

Cvetko Slavin.

Naprej!

Pogum! Naprej po trdi cesti!
Kdo bi oziral se nazaj!
Če precej rož ne vidim cvesti,
nad vesno mar že zdvojim naj? . . .

Kar snežni dihi zamorili,
lahko en solnčni vrne dan,
i na mladostnih nad gomili
že vzkli je vnovič maj cvetán . . .

In ki v solzah so kdaj sejali
na trnjevo življenja pot,
bogato snopje bodo brali,
ko prišel k žetvi bo Gospod!

Zato naprej po trdi cesti!
Kdo tožen gledal bi nazaj:
Če že prevar se ni otresti —
pogum nas ne zapústi vsaj! . . .

Mira.